

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Юридичний факультет

Кафедра адміністративного
права та судочинства

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни: «Фінансове право»

на тему: «Правове забезпечення фінансової безпеки держави в умовах воєнного
стану»

Студент групи ПР-34

Сендецький Володимир

Керівник: д.філ. з права, доц. Кузь Т.В.
Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Тернопіль – 2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ	
1.1. Поняття фінансової безпеки держави та її місце в системі національної безпеки.....	5
1.2. Нормативно-правове регулювання фінансової безпеки в Україні.....	7
1.3. Суб'єкти забезпечення фінансової безпеки держави.....	9
Висновки до розділу 1.....	12
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
2.1. Правовий режим воєнного стану та його вплив на фінансову систему держави.....	14
2.2. Бюджетна політика та міжбюджетні відносини в умовах воєнного стану.....	16
2.3. Податково-правові механізми забезпечення фінансової безпеки.....	18
Висновки до розділу 2.....	19
РОЗДІЛ 3. ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ	
3.1. Роль органів державної влади у забезпеченні фінансової безпеки.....	20
3.2. Фінансовий контроль та аудит в умовах воєнного стану.....	22
3.3. Міжнародно-правове співробітництво у сфері фінансової безпеки.....	24
Висновки до розділу 3.....	27
ВИСНОВКИ.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	32

ВСТУП

Актуальність теми. Правове забезпечення фінансової безпеки держави в умовах воєнного стану є однією з найбільш актуальних і водночас складних проблем сучасного фінансового права України. Повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України, що триває з 24 лютого 2022 року, кардинально змінила економічні реалії країни, поставивши під загрозу фінансову стабільність, бюджетну систему, податкову сферу та платіжний баланс. У цих умовах фінансова безпека перетворилася на ключовий елемент національної безпеки, від якого безпосередньо залежить обороноздатність держави, соціальна стабільність суспільства та можливість післявоєнного відновлення.

Науково-практичне значення дослідження. Науково-практичне значення роботи полягає в комплексному аналізі теоретичних засад фінансової безпеки, особливостей її правового регулювання в умовах воєнного стану та інституційно-правових механізмів її забезпечення.

Метою дослідження є комплексне вивчення теоретико-правових засад та особливостей правового забезпечення фінансової безпеки держави в умовах воєнного стану.

Для реалізації мети у курсовій роботі поставлено **наступні завдання:**

- розкрити поняття фінансової безпеки держави та визначити її місце в системі національної безпеки;
- проаналізувати нормативно-правову базу регулювання фінансової безпеки в Україні;
- дослідити систему суб'єктів забезпечення фінансової безпеки;
- охарактеризувати вплив правового режиму воєнного стану на фінансову систему держави;
- проаналізувати особливості бюджетної політики та міжбюджетних відносин в умовах воєнного стану;

- вивчити податково-правові механізми забезпечення фінансової безпеки;
- визначити роль органів державної влади та механізми фінансового контролю в умовах війни;
- дослідити міжнародно-правове співробітництво України у сфері фінансової безпеки;

Ступінь наукового дослідження теми у вітчизняній і зарубіжній літературі. Питання фінансової безпеки держави активно досліджуються вітчизняними вченими. Значний внесок у розробку теоретичних засад зробили Л. Будник, О. Ронська, С. Киричук, І. Комарницька, К. Саввопуло, Н. Ситник, Г. Скрипник та інші. Проблематика воєнного стану в фінансовій сфері знайшла відображення в роботах Е. Дмитренко, Ю. Аністратенко, Д. Кравцова, Ю. Русіної та ін. Міжнародно-правовий аспект висвітлено в працях О. Тимошенко та І. Доцяк.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі забезпечення фінансової безпеки держави.

Предметом дослідження є нормативно-правові акти, наукові концепції та інституційно-правові механізми забезпечення фінансової безпеки держави в умовах воєнного стану.

Для досягнення поставленої мети у роботі використано **комплекс методів**, зокрема діалектичний метод (для вивчення розвитку фінансової безпеки в умовах війни); системно-структурний метод (для аналізу системи суб'єктів та механізмів); формально-юридичний метод (для тлумачення норм законодавства); порівняльно-правовий метод (для зіставлення норм мирного та воєнного часу);

Структура курсової роботи складається з вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел, який містить 28 найменувань. Всього 35 сторінок.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

1.1. Поняття фінансової безпеки держави та її місце в системі національної безпеки

Фінансова безпека держави є фундаментальною категорією сучасного фінансового права, яка відображає здатність фінансової системи країни протистояти різноманітним загрозам і забезпечувати стабільне функціонування економіки в умовах як мирного часу, так і надзвичайних ситуацій. Це поняття охоплює комплекс заходів, спрямованих на захист національних фінансових інтересів, збереження стійкості бюджетної, податкової, боргової, валютної та грошово-кредитної сфер. Фінансова безпека не існує ізольовано, а виступає невід'ємною складовою економічної та національної безпеки загалом.

Як справедливо зазначають дослідники, «поняття фінансової безпеки повинно взаємодіяти із загальним поняттям національної безпеки країни; визначати фінансову безпеку як складову економічної безпеки; мати власний зміст, що відрізняє її проблеми від проблем загальноекономічного характеру» [3, с. 138]. Такий підхід підкреслює унікальність фінансової безпеки, яка полягає в її спрямованості на конкретні фінансові індикатори та механізми, відмінні від загальноекономічних завдань.

Внутрішні аспекти фінансової безпеки визначаються станом фінансової системи та інститутів влади, за якого забезпечується гарантований захист національних фінансових інтересів та соціально спрямований розвиток країни. До ключових елементів належать бюджетна безпека (збалансованість доходів і видатків), податкова безпека (ефективність адміністрування податків і боротьба з тіньовими схемами), боргова безпека (контрольованість державного боргу),

валютна безпека (стабільність національної валюти та резервів) і грошово-кредитна безпека (контроль інфляції та монетарної політики).

У воєнних умовах ці елементи набувають критичного значення, оскільки війна спричиняє зростання бюджетного дефіциту, збільшення державного боргу, тиск на валютні резерви та інфляційні ризики. «Фінансова безпека є основою загальної, національної безпеки. Фінансову безпеку можна визначити як стан системи, що забезпечує стійкий розвиток соціально-економічних відносин» [8, с. 4–5]. Ця дефініція акцентує увагу на тому, що фінансова безпека забезпечує баланс інтересів між державою, бізнесом і громадянами, сприяючи реалізації життєво важливих національних інтересів.

Місце фінансової безпеки в системі національної безпеки чітко визначено законодавством. Конституція України закріплює обов'язок держави щодо захисту економічного суверенітету та фінансової стабільності [10, ст. 13, 42]. Закон України «Про національну безпеку України» прямо відносить фінансову сферу до пріоритетних напрямів захисту від загроз, підкреслюючи її роль у забезпеченні обороноздатності та соціальної стабільності [17, с. 1, 3].

У контексті воєнного стану фінансова безпека перетворюється на інструмент мобілізації ресурсів для відсічі агресії. Як зазначає І. Доцяк, війна кардинально змінює пріоритети фінансової політики: «з довгострокового економічного зростання та інвестиційної активності на короткострокове фінансування обороноздатності, збереження критичної інфраструктури й запобігання кризам» [7, с. 130].

Принципи фінансової безпеки поділяються на загальні (законність, прозорість, верховенство права), функціональні (стабільність, ефективність, адаптивність) та організаційні (координація суб'єктів, системність). Їх дотримання дозволяє нейтралізувати як внутрішні загрози (корупція, тіньова економіка, неефективне управління), так і зовнішні (санкції, блокада експорту, фінансові маніпуляції агресора). «Фінансова безпека держави є станом захищеності

фінансових інтересів на всіх рівнях фінансових відносин, що забезпечується узгодженістю та збалансованістю фінансової системи, її спроможністю протидіяти внутрішнім і зовнішнім ризикам» [7, с. 131]. Ігнорування цих принципів призводить до послаблення обороноздатності та соціальної напруги.

Таким чином, фінансова безпека виступає не лише захисним механізмом, але й розвивальним фактором, що створює умови для післявоєнного відновлення. Її теоретичне осмислення формує основу для аналізу нормативно-правового регулювання, оскільки саме через правові норми реалізуються концептуальні засади цієї категорії.

1.2. Нормативно-правове регулювання фінансової безпеки в Україні

Нормативно-правове регулювання фінансової безпеки в Україні становить багаторівневу систему, що поєднує конституційні засади, спеціальні закони, стратегічні документи та підзаконні акти. Ця система постійно адаптується до нових викликів, особливо в умовах воєнного стану, коли потрібна оперативність і гнучкість. Конституція України закладає фундаментальні принципи, проголошуючи, що держава забезпечує захист прав власності, свободу підприємницької діяльності та стабільність фінансової системи [10, с. 13, 42]. Ці норми створюють правову основу для всіх подальших актів у сфері фінансів.

Центральне місце посідає Закон України «Про національну безпеку України», який визначає фінансову сферу як одну зі складових національної безпеки. Закон встановлює механізми координації органів влади для захисту від економічних і фінансових загроз [17, с. 1, 3]. У воєнний період особливе значення набуває Закон України «Про правовий режим воєнного стану», який надає повноваження запроваджувати обмеження та мобілізаційні заходи в фінансовій сфері [18, с. 1, 8].

Стратегічне регулювання здійснюється через Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року, яка визначає фінансову безпеку як пріоритет і

встановлює індикатори її моніторингу [19]. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 645-р щодо Стратегії розвитку фінансового сектору акцентує увагу на стійкості банківської системи та фінансових ринків у кризових умовах [16].

У відповідь на воєнні реалії прийнято спеціальні норми. Закон України № 2120-IX вніс зміни до законодавчих актів, спростивши окремі процедури для забезпечення безперервності фінансових операцій [20]. Бюджетний кодекс України та Податковий кодекс України адаптовано до воєнних умов: вони передбачають особливості виконання бюджету, надання пільг і відстрочок [2, с. 4–6; 14, розділ I]. Постанова Кабінету Міністрів України № 561 посилює державний фінансовий контроль у цей період [5].

Науковці підкреслюють динамічність нормативної бази. «Правове забезпечення безпеки у фінансовій сфері в умовах воєнного стану стає особливо актуальним, оскільки лише ефективна законодавчо-правова база є основою стабільного функціонування фінансової сфери під час надзвичайних викликів» [9, с. 1–2]. Аналіз ситуації показує, що регулювання здійснюється в умовах швидких змін, що вимагає швидкого реагування на внутрішні та зовнішні загрози, зокрема в банківській системі, бюджетній політиці та оподаткуванні.

«Воєнна агресія щодо України створює виклики та загрози для економіки держави та системи управління фінансами країни. В даних умовах порушення та недодержання фінансового законодавства стають загрозою через зростання випадків ухилення від оподаткування, корупції, шахрайства та інших фінансових злочинів» [9, с. 1]. Фінансовий правопорядок виступає гарантією економічного суверенітету та інтеграції держави в глобальну систему.

Нормативна база охоплює не лише внутрішні аспекти, але й міжнародне співробітництво, що дозволяє залучати зовнішню допомогу. Однак, гнучкість воєнного регулювання вимагає подальшої систематизації, щоб уникнути колізій у повоєнний період. «Законодавче регулювання фінансової безпеки держави, як

складової економічної безпеки залежить від елементів, що впливають на забезпечення й національної безпеки України» [9, с. 2].

Отже, нормативно-правове регулювання фінансової безпеки в Україні є комплексним, адаптивним і динамічним. Воно поєднує стабільні конституційні принципи з оперативними воєнними нормами, створюючи правові умови для діяльності суб'єктів забезпечення фінансової безпеки. Такий підхід забезпечує цілісність дослідження і переходить до аналізу ролі конкретних суб'єктів у наступних підрозділах.

1.3. Суб'єкти забезпечення фінансової безпеки держави

Система суб'єктів забезпечення фінансової безпеки держави становить багаторівневу структуру, яка включає органи державної влади, установи, організації та навіть елементи громадянського суспільства, кожен з яких виконує специфічні функції залежно від своїх повноважень і компетенції. Фінансова безпека, будучи складовою національної безпеки, не має чітко визначеного окремого переліку спеціальних суб'єктів у законодавстві, тому доцільно розглядати суб'єктів національної безпеки як суб'єктів фінансової безпеки з урахуванням їхньої ролі у захисті фінансових інтересів держави. «У законодавчих та підзаконних нормативних актах не визначено переліку спеціальних суб'єктів фінансової безпеки держави, що є цілком обґрунтованим, оскільки фінансова безпека є складовою національної безпеки держави» [4, с. 2]. Такий підхід дозволяє системно аналізувати їх діяльність у контексті воєнного стану, коли координація та оперативність набувають критичного значення.

Науковці пропонують класифікувати суб'єктів фінансової безпеки за чотирма основними групами: концептуальні, розпорядчі, контролюючі та допоміжні. Концептуальні суб'єкти формують стратегічні засади та доктрину фінансової безпеки. До них належать Президент України, Верховна Рада України та Рада

національної безпеки і оборони України. Ці органи мають конституційно-правовий статус, що дозволяє вирішувати питання загальнодержавного значення. Президент України як гарант Конституції визначає основні напрями фінансової політики, підписує стратегічні документи, зокрема Стратегію економічної безпеки. Верховна Рада приймає закони у фінансовій сфері, затверджує Державний бюджет та здійснює парламентський контроль. РНБО координує діяльність у сфері національної безпеки, включаючи фінансову складову, і приймає рішення, які мають обов'язковий характер для виконання. «Концептуальні суб'єкти фінансової безпеки держави (Президент України, Верховна Рада України, Рада національної безпеки та оборони України) формують доктрину фінансової безпеки, формують засади державної політики у сфері фінансової безпеки, приймають акти, які мають особливу юридичну силу» [4, с. 3–4].

Розпорядчі суб'єкти відповідають за практичну реалізацію політики фінансової безпеки. Центральне місце серед них посідає Кабінет Міністрів України, який забезпечує виконання бюджету, координує діяльність міністерств і відомств. Національний банк України як незалежний орган проводить монетарну політику, забезпечує стабільність гривні та банківської системи. Міністерства (фінансів, економіки), Державна податкова служба, Державна казначейська служба та органи місцевого самоврядування безпосередньо управляють фінансовими потоками, збирають податки, здійснюють видатки та реалізують міжбюджетні відносини. Служба безпеки України також бере участь у протидії фінансовим загрозам, пов'язаним із корупцією та зовнішньою агресією. «Розпорядчі суб'єкти фінансової безпеки держави (Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, Служба Безпеки України, Національний банк України) беруть участь у формуванні державної фінансової стратегії та відповідають за її практичну реалізацію» [4, с. 4]. У воєнних умовах ці суб'єкти адаптують свою діяльність відповідно до Закону «Про правовий режим воєнного стану» та спеціальних постанов, забезпечуючи мобілізацію ресурсів для оборони.

Контролюючі суб'єкти забезпечують законність і дисципліну у фінансовій сфері. До них відносяться суди загальної юрисдикції, прокуратура, Національне антикорупційне бюро України, Рахункова палата, Державна аудиторська служба, податкові та митні органи. Вони здійснюють фінансовий контроль, аудит, розслідують правопорушення та притягують до відповідальності за порушення фінансового законодавства. «Контролюючі суб'єкти фінансової безпеки держави забезпечують контроль та нагляд у сфері фінансової безпеки держави метою якого є забезпечення законності та дисципліни у сфері захисту фінансових інтересів держави» [4, с. 5]. У воєнний період їх роль посилюється, оскільки зростає ризик корупції та нецільового використання коштів, особливо на оборонні потреби. Постанова Кабінету Міністрів № 561 від 07.05.2022 регулює особливості державного фінансового контролю саме в цих умовах [5].

Допоміжні суб'єкти включають громадян, громадські об'єднання та окремі суб'єкти господарювання, які діють як незалежні учасники. Вони виконують функції спостереження, громадського контролю, повідомлення про порушення та сприяють прозорості. Хоча їх вплив опосередкований, у демократичному суспільстві він важливий для запобігання зловживанням. «Допоміжні суб'єкти фінансової безпеки держави (громадяни та громадські об'єднання) діють як незалежні учасники процесу забезпечення фінансової безпеки, виконують функції незалежного спостерігача» [4, с. 5–6].

У воєнному стані система суб'єктів набуває додаткової динаміки. Координація між ними посилюється через РНБО та спеціальні штаби, а окремі органи отримують розширені повноваження. Як зазначається в дослідженнях, «суб'єктами забезпечення фінансової безпеки держави є, в першу чергу, органи державної влади, управління та самоврядування: Президент України; Верховна Рада України; Кабінет Міністрів України; Рада національної безпеки і оборони України; міністерства та інші центральні органи виконавчої влади; Національний

банк України» [3, с. 142; 8, с. 15]. Ефективність їх взаємодії визначає рівень захисту фінансових інтересів держави від зовнішніх і внутрішніх загроз.

Таким чином, суб'єкти забезпечення фінансової безпеки утворюють цілісну систему, де кожен елемент виконує свою роль у загальному механізмі. Їх класифікація та взаємодія стають основою для подальшого аналізу інституційних механізмів у наступних розділах курсової роботи.

Висновки до розділу 1

У першому розділі курсової роботи досліджено теоретико-правові засади фінансової безпеки держави, що дозволило сформулювати концептуальну основу для подальшого аналізу. Фінансова безпека розглядається як комплексний стан фінансової системи, який забезпечує захист національних інтересів, стійкість до загроз і умови для соціально-економічного розвитку. «Фінансова безпека є основою загальної, національної безпеки. Фінансову безпеку можна визначити як стан системи, що забезпечує стійкий розвиток соціально-економічних відносин» [8, с. 4–5]. Її місце в системі національної безпеки визначено як ключову складову, що взаємодіє з економічною безпекою та впливає на обороноздатність і соціальну стабільність держави.

Нормативно-правове регулювання фінансової безпеки в Україні має багаторівневий характер і поєднує конституційні засади з оперативними нормами воєнного часу. Конституція України, Закон «Про національну безпеку України», Закон «Про правовий режим воєнного стану», Стратегія економічної безпеки та спеціальні закони (зокрема № 2120-IX) створюють адаптивну правову базу. «Правове забезпечення безпеки у фінансовій сфері в умовах воєнного стану стає особливо актуальним, оскільки лише ефективна законодавчо-правова база є основою стабільного функціонування фінансової сфери під час надзвичайних викликів» [9, с. 1–2].

Система суб'єктів забезпечення фінансової безпеки включає концептуальні, розпорядчі, контролюючі та допоміжні групи, що забезпечує комплексний підхід до реалізації політики. Кожен суб'єкт виконує специфічні функції, а їх взаємодія особливо важлива в умовах воєнного стану.

Загалом, теоретичні засади фінансової безпеки підтверджують її пріоритетність для України в сучасних умовах. Результати розділу свідчать про необхідність подальшого вдосконалення нормативної бази та координації суб'єктів для підвищення ефективності захисту фінансових інтересів держави. Ці висновки формують перехід до аналізу особливостей правового забезпечення фінансової безпеки в умовах воєнного стану в наступних розділах.

РОЗДІЛ 2.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

2.1. Правовий режим воєнного стану та його вплив на фінансову систему держави

Правовий режим воєнного стану в Україні є особливим правовим інструментом, який суттєво трансформує функціонування всіх сфер державного управління, зокрема фінансової системи, надаючи органам влади розширених повноважень для мобілізації ресурсів і забезпечення національної стійкості в умовах збройної агресії. Згідно зі статтею 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», воєнний стан визначається як «особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб» [18, с. 1]. Ця норма створює правову основу для оперативного переформатування фінансових відносин, спрямованого на пріоритетне фінансування оборони, збереження критичної інфраструктури та підтримання соціальної стабільності.

Введення воєнного стану Указом Президента України № 64/2022 від 24.02.2022 та його регулярне продовження суттєво вплинуло на фінансову систему, спричинивши зміну пріоритетів бюджетного фінансування, посилення державного контролю за фінансовими потоками та запровадження тимчасових обмежень у

банківській і валютній сферах. Як зазначають дослідники, «воєнна агресія щодо України створює виклики та загрози для економіки держави та системи управління фінансами країни. В даних умовах порушення та недодержання фінансового законодавства стають загрозою через зростання випадків ухилення від оподаткування, корупції, шахрайства та інших фінансових злочинів» [9, с. 1]. У воєнний період фінансовий правопорядок стає гарантією економічного суверенітету, оскільки від здатності держави контролювати фінансову сферу залежить її спроможність забезпечувати обороноздатність і соціальний захист.

Правовий режим воєнного стану безпосередньо впливає на ключові елементи фінансової системи. По-перше, відбувається перерозподіл фінансових ресурсів на користь оборонних видатків, що призводить до значного зростання бюджетного дефіциту та державного боргу. По-друге, Національний банк України та інші регулятори отримують додаткові повноваження щодо стабілізації валютного ринку та банківської системи. По-третє, запроваджуються обмеження на проведення окремих фінансових операцій, вільний рух капіталу та валютні операції з метою запобігання відтоку коштів. Закон № 2120-IX від 15.03.2022 вніс суттєві зміни до законодавчих актів щодо особливостей діяльності фінансового сектору в умовах воєнного стану, спростивши окремі процедури та посиливши контроль [20].

«Фінансова безпека держави в умовах воєнного стану зазнає значних трансформацій, оскільки війна безпосередньо впливає на макроекономічні показники, такі як ВВП, бюджетний дефіцит, державний борг та міжнародні валютні резерви» [3, с. 140]. Дослідження показує, що воєнний стан посилює внутрішні та зовнішні загрози фінансовій безпеці, зокрема слабкість фінансової системи, недостатню ефективність регулювання та контролю. Водночас він створює умови для оперативного реагування через спеціальні норми, що дозволяють швидко мобілізувати ресурси. Наприклад, військові адміністрації та органи влади отримують право запроваджувати заходи, пов'язані з управлінням фінансами на місцях [18, с. 8, 15].

Таким чином, правовий режим воєнного стану є потужним фактором трансформації фінансової системи, який поєднує обмежувальні та мобілізаційні механізми. Його вплив вимагає постійного балансу між забезпеченням оборони та збереженням основ фінансової стабільності, що безпосередньо переходить до аналізу бюджетної політики в цих умовах.

2.2. Бюджетна політика та міжбюджетні відносини в умовах воєнного стану

Бюджетна політика в умовах воєнного стану набуває виразно оборонного та антикризового характеру, що проявляється в переорієнтації видатків на потреби Збройних Сил, гуманітарну допомогу та підтримку критичної інфраструктури, а також у значних змінах механізмів формування та виконання бюджетів усіх рівнів. Бюджетний кодекс України, адаптований до воєнних реалій, передбачає особливості складання, розгляду, затвердження та виконання державного і місцевих бюджетів [2, ст. 4–6]. Ці зміни спрямовані на забезпечення гнучкості бюджетного процесу та оперативного реагування на виклики війни.

Стадії бюджетного процесу зазнають суттєвих трансформацій. На стадії складання бюджету пріоритет віддається оборонним видаткам і резервному фонду, що дозволяє швидко фінансувати непередбачені потреби. Як підкреслює Ю. І. Аністратенко, «бюджетний процес та його правове регулювання в умовах воєнного стану зазнав значних законодавчих змін, що видно через окремі ознаки та особливості, що запроваджені» [1, с. 1]. Проблематика реалізації стадій бюджетного процесу пов'язана з використанням резервного фонду та таємних видатків, які досі залишаються частково не врегульованими, оскільки воєнний стан викликав переформатування всього бюджетного процесу під сучасні реалії.

Міжбюджетні відносини в умовах війни також трансформуються. Зменшення доходів місцевих бюджетів через окупацію територій, руйнування підприємств і

міграцію населення компенсується збільшенням трансфертів з державного бюджету. Бюджетна політика спрямована на централізацію ресурсів для ефективного фінансування оборони, водночас зберігаючи певну автономію місцевих бюджетів у вирішенні соціальних питань. «Значний дефіцит бюджетів та їх фінансування, значний рівень державного боргу та складність його обслуговування, невизначеність програмно-цільового методу формування бюджету» стають основними проблемами на стадії виконання [1, с. 4–5].

Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року та Стратегія розвитку фінансового сектору акцентують на необхідності збалансованості бюджетів через збільшення доходної частини, оптимізацію видатків та розширення джерел фінансування дефіциту [19; 16]. У воєнний період активно використовуються неемісійні (зовнішні запозичення, гранти) та емісійні джерела, що несе ризики для макроекономічної стабільності.

«Бюджетна безпека як складова фінансової безпеки набуває критичного значення, оскільки саме через бюджет реалізується основна частина державних функцій в умовах війни» [3, с. 142]. Дослідники зазначають, що «ефективна бюджетна політика повинна поєднувати жорсткий контроль за видатками з підтримкою економічної активності на місцях» [5]. Міжбюджетні відносини стають інструментом вирівнювання диспропорцій, спричинених війною, через спеціальні субвенції та дотації.

Отже, бюджетна політика та міжбюджетні відносини в умовах воєнного стану характеризуються централізацією, гнучкістю та пріоритезацією оборонних потреб. Ці зміни безпосередньо пов'язані з податково-правовими механізмами, які забезпечують наповнення бюджетів.

2.3. Податково-правові механізми забезпечення фінансової безпеки

Податково-правові механізми в умовах воєнного стану відіграють ключову роль у забезпеченні фінансової безпеки, оскільки саме через систему оподаткування держава мобілізує ресурси для фінансування оборони та відновлення економіки. Податковий кодекс України зазнав численних змін, спрямованих на спрощення адміністрування, надання пільг бізнесу в постраждалих регіонах та посилення контролю за сплатою податків [14].

Серед основних механізмів — запровадження пільг з податку на прибуток, ПДВ, земельного податку для підприємств, які постраждали від агресії, а також відстрочка сплати для малого бізнесу. Закон № 2120-IX суттєво вплинув на податкову сферу, дозволивши тимчасові спрощення [20]. «Оптимізація системи оподаткування за рахунок підвищення її функціональності є одним з основних орієнтирів зміцнення фінансової безпеки» [3, с. 144].

Податкова політика в воєнний період спрямована на боротьбу з ухиленням від сплати податків, посилення контролю та протидію тіньовій економіці, які стають серйозними загрозами. «Воєнна агресія щодо України створює виклики... через зростання випадків ухилення від оподаткування, корупції, шахрайства» [9, с. 1]. Державна податкова служба отримує розширені повноваження для оперативного реагування.

Податково-правові механізми тісно пов'язані з бюджетною безпекою, оскільки ефективне наповнення доходної частини бюджету визначає можливості держави щодо виконання соціальних і оборонних зобов'язань. Дослідники підкреслюють необхідність балансу між стимулюванням економічної активності та забезпеченням доходів [6; 13].

Таким чином, податково-правові механізми є потужним інструментом забезпечення фінансової безпеки в умовах воєнного стану, що поєднує фіскальні та стимулюючі функції.

Висновки до розділу 2

У другому розділі проаналізовано особливості правового забезпечення фінансової безпеки в умовах воєнного стану. Правовий режим воєнного стану суттєво трансформує фінансову систему, надаючи інструменти для мобілізації ресурсів і посилення контролю [18, с. 1]. Бюджетна політика набуває антикризового характеру з пріоритезацією оборонних видатків і змінами в міжбюджетних відносинах [1; 2]. Податково-правові механізми забезпечують наповнення бюджетів через адаптовані норми оподаткування [14; 20].

Загалом, воєнний стан вимагає високої адаптивності правових механізмів, що дозволяє Україні зберігати фінансову стійкість попри значні виклики. Результати розділу підтверджують необхідність подальшого вдосконалення законодавства для післявоєнного відновлення. Ці висновки формують основу для аналізу інституційно-правових механізмів у розділі 3.

РОЗДІЛ 3.

ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

3.1. Роль органів державної влади у забезпеченні фінансової безпеки

Органи державної влади відіграють визначальну роль у забезпеченні фінансової безпеки держави, оскільки саме вони формують стратегію, реалізують політику та здійснюють контроль за фінансовою системою, особливо в умовах воєнного стану, коли необхідна максимальна координація та оперативність дій. Фінансова безпека не має окремого вичерпного переліку спеціальних суб'єктів у законодавстві, тому доцільно розглядати суб'єктів національної безпеки як суб'єктів фінансової безпеки з урахуванням їх повноважень у сфері захисту фінансових інтересів. «У законодавчих та підзаконних нормативних актах не визначено переліку спеціальних суб'єктів фінансової безпеки держави, що є цілком обґрунтованим, оскільки фінансова безпека є складовою національної безпеки держави, тому доцільно суб'єктів національної безпеки держави розглядати і як суб'єктів фінансової безпеки, проте звісно з урахуванням їхніх повноважень і компетенції у сфері захисту фінансових інтересів держави» [4, с. 1–2].

Концептуальні суб'єкти формують доктринальні засади фінансової безпеки. Президент України як гарант Конституції визначає основні напрями державної політики у фінансовій сфері, підписує стратегічні документи та вводить воєнний стан. «Концептуальні суб'єкти фінансової безпеки держави (Президент України, Верховна Рада України, Рада національної безпеки та оборони України) формують доктрину фінансової безпеки, формують засади державної політики у сфері фінансової безпеки, приймають акти, які мають особливу юридичну силу» [4, с. 3]. Верховна Рада України приймає закони, затверджує Державний бюджет та здійснює парламентський контроль за його виконанням [10, ст. 85, 92]. Рада національної безпеки і оборони України координує діяльність органів влади у сфері

національної, включаючи фінансову, безпеки та приймає рішення, обов'язкові для виконання [17, ст. 3].

Розпорядчі суб'єкти забезпечують практичну реалізацію політики. Кабінет Міністрів України є ключовим виконавчим органом, який формує та виконує бюджет, координує діяльність міністерств і відомств. Національний банк України проводить монетарну політику, забезпечує стабільність гривні та банківської системи. «Розпорядчі суб'єкти фінансової безпеки держави (Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, Служба Безпеки України, Національний банк України) беруть участь у формуванні державної фінансової стратегії та відповідають за її практичну реалізацію» [4, с. 4]. Міністерство фінансів України безпосередньо відповідає за бюджетну політику, Міністерство економіки — за економічну безпеку, а Державна податкова служба — за наповнення доходної частини бюджету. У воєнний період ці органи отримують додаткові повноваження для оперативного управління фінансовими ресурсами.

Органи місцевого самоврядування та місцеві державні адміністрації відіграють важливу роль у реалізації фінансової політики на регіональному рівні, забезпечуючи виконання місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин. Служба безпеки України протидіє фінансовим загрозам, пов'язаним із корупцією, відмиванням коштів та зовнішньою агресією. «Суб'єктами забезпечення фінансової безпеки держави є, в першу чергу, органи державної влади, управління та самоврядування: Президент України; Верховна Рада України; Кабінет Міністрів України; Рада національної безпеки і оборони України; міністерства та інші центральні органи виконавчої влади; Національний банк України» [3, с. 142].

Умови воєнного стану посилюють роль цих органів. Закон України «Про національну безпеку України» та Закон «Про правовий режим воєнного стану» надають їм додаткові інструменти для мобілізації ресурсів [17, с. 1; 18, с. 8]. «Воєнна агресія щодо України створює виклики та загрози для економіки держави та системи управління фінансами країни» [9, с. 1]. Ефективність взаємодії органів

влади визначає рівень фінансової стійкості держави. Як зазначається в наукових дослідженнях, «суб'єкти фінансової безпеки становлять собою багаторівневу систему, до якої входять як органи державної влади, так і громадянське суспільство, проте кожен з вказаних суб'єктів відіграє специфічну, але важливу роль у цьому процесі забезпечення фінансової безпеки держави» [4, с. 6].

Отже, роль органів державної влади є центральною та багатогранною. Вони поєднують стратегічне планування, оперативне управління та координацію, що створює передумови для ефективного функціонування інституційних механізмів, зокрема фінансового контролю та аудиту.

3.2. Фінансовий контроль та аудит в умовах воєнного стану

Фінансовий контроль та аудит у воєнний період набувають особливого значення як ключові інструменти забезпечення законності, ефективності та цільового використання державних ресурсів, коли ризики зловживань і нерационального витрачання коштів значно зростають. Державний фінансовий контроль визначається як система заходів, спрямованих на забезпечення ефективного, цільового та законного використання державних фінансових ресурсів, включаючи бюджетні кошти, міжнародну допомогу та інші активи, в умовах надзвичайних викликів, спричинених війною.

Постанова Кабінету Міністрів України № 561 від 07.05.2022 встановлює особливості здійснення контролю в умовах воєнного стану: «Державна аудиторська служба та її міжрегіональні територіальні органи під час воєнного стану та протягом місяця після його припинення або скасування виконують свої повноваження з урахуванням таких особливостей: здійснюють заходи державного фінансового контролю з урахуванням воєнного стану; до тривалості заходів державного фінансового контролю не включається строк, протягом якого такий захід не здійснювався у зв'язку з обставинами, обумовленими воєнним станом;

надання документів здійснюється в паперовій та/або електронній формі» [5]. Ці норми забезпечують гнучкість контролю без втрати його ефективності.

Дослідники підкреслюють трансформацію системи контролю: «В умовах воєнного стану фінансовий контроль перетворився на важливий фактор забезпечення ефективності державної політики, раціонального використання ресурсів та запобігання зловживанням» [11, с. 42]. Перехід від традиційного пост-фактум контролю до превентивного аудиту, ризик-орієнтованих перевірок та цифрового моніторингу в реальному часі стає необхідністю. «Фінансовий контроль, як правова інституція, належить до категорії галузевого контролю... Його головне завдання полягає у забезпеченні належного порядку під час формування, розподілу, перерозподілу та використання фінансових ресурсів держави» [11, с. 41].

Державна аудиторська служба України відіграє провідну роль. За даними за 2021–2023 роки, проведено тисячі ревізій та перевірок, виявлено порушень на сотні мільярдів гривень. «У період з січня 2021 року по грудень 2023 року було проведено 2159 ревізій та 1510 перевірок закупівель... Виявлені фінансові порушення... склали загалом близько 325,5 млрд грн» [26, с. 139]. У воєнний період контроль зосереджується на оборонних видатках, використанні міжнародної допомоги та відновленні інфраструктури. «Державний фінансовий контроль в умовах воєнного стану в Україні – це система заходів, спрямованих на забезпечення ефективного, цільового та законного використання державних фінансових ресурсів» [22, с. 148].

Основні проблеми включають обмежений доступ до інформації в зонах бойових дій, кадровий дефіцит, зростання корупційних ризиків та складність контролю за міжнародною допомогою. «Обмежений доступ до інформації через зруйновану інфраструктуру та неможливість проведення повноцінних перевірок у зонах активних бойових дій. Також значним викликом є зростання корупційних ризиків» [22, с. 149]. Для вирішення цих проблем пропонується посилення законодавчого регулювання, оптимізація процедур, розширення громадського контролю та впровадження цифрових технологій.

Рахункова палата, внутрішній аудит у міністерствах та органах місцевого самоврядування доповнюють систему. «Ефективний державний фінансовий контроль повинен стати механізмом забезпечення фінансової дисципліни та ефективного використання бюджетних ресурсів, що допоможе забезпечити національну безпеку та економічну стабільність України в умовах воєнного стану» [22, с. 160].

Таким чином, фінансовий контроль та аудит в умовах воєнного стану є критично важливими інституційними механізмами, які забезпечують прозорість і підзвітність використання ресурсів, що безпосередньо впливає на загальний рівень фінансової безпеки держави.

3.3. Міжнародно-правове співробітництво у сфері фінансової безпеки

Міжнародно-правове співробітництво у сфері фінансової безпеки набуває стратегічного значення для України в умовах повномасштабної воєнної агресії, оскільки воно дозволяє компенсувати обмеженість внутрішніх фінансових ресурсів, забезпечувати стабільність державного бюджету, підтримувати обороноздатність та закладати основу для післявоєнного відновлення економіки. Це співробітництво реалізується через укладення міжнародних договорів, участь у програмах міжнародних фінансових організацій, залучення грантової та кредитної допомоги, а також координацію зусиль з іноземними партнерами у сфері санкційної політики та протидії фінансовим загрозам. «Укладення міжнародних договорів є важливим інструментом для України у воєнний час, який дає змогу їй отримувати міжнародну підтримку, захищати свої інтереси та рухатися шляхом європейської інтеграції. Це сприяє зміцненню обороноздатності України та її стійкості до агресії; відновленню територіальної цілісності України; забезпеченню захисту прав та інтересів українських громадян; подальшій європейській інтеграції України» [27, с. 777–778].

Міжнародні договори за участю України в умовах воєнного стану можна умовно поділити на кілька ключових груп. Перша група «це угоди про військово-фінансову допомогу, які передбачають пряме фінансування оборони та закупівлю озброєння» [27]. Друга група охоплює макрофінансову підтримку бюджету від Європейського Союзу, Сполучених Штатів Америки та інших країн G7. Третя група включає договори з міжнародними фінансовими організаціями (МВФ, Світовий банк, ЄБРР), спрямовані на структурні реформи та стабілізацію фінансової системи. «Міжнародні договори відіграють важливу роль в правовій системі будь-якої держави та займають пріоритетне місце в системі законодавства. Саме міжнародні договори є одними із найбільш важливих джерел права» [27, с. 777].

Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями набула безпрецедентного масштабу з початку повномасштабного вторгнення. «Співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями з початку військової агресії Росії проти України відбувається на безпрецедентному високому рівні, включаючи макрофінансову допомогу, фінансову підтримку через Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Міжнародний банк реконструкції та розвитку, різноманітні регіональні європейські фінансові установи» [24, с. 43]. Завдяки цим програмам Україна отримала значні обсяги коштів на покриття бюджетного дефіциту, що дозволило уникнути дефолту та забезпечити виплати пенсій, заробітних плат і соціальної допомоги.

«Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями (МФО), такими як МВФ, Світовий банк та ЄБРР, забезпечила значний внесок у стабілізацію державного бюджету завдяки реалізації програм кредитування та грантової підтримки» [28, с. 33]. Ця допомога супроводжується жорсткими умовами щодо проведення реформ у податковій, бюджетній та антикорупційній сферах, що безпосередньо впливає на рівень фінансової безпеки держави. «Зміцнення політичного партнерства з міжнародними організаціями, як-от МВФ, Світовий банк, та країнами-союзниками для забезпечення стратегічної фінансової підтримки.

Для цього необхідно вести переговори щодо отримання грантових коштів, реструктуризації зовнішнього боргу, а також залучення міжнародних експертів для підвищення ефективності управління фінансами» [7, с. 150].

Важливим аспектом міжнародно-правового співробітництва є санкційна політика, спрямована на обмеження фінансових можливостей агресора. Україна активно бере участь у спільних ініціативах з партнерами щодо заморожування активів, запровадження вторинних санкцій та протидії обходу обмежень. «У воєнний час ключовими елементами фінансової безпеки держави стають захист фінансових інститутів, ефективне управління дефіцитом бюджету, підтримка національної валюти, залучення зовнішніх ресурсів, а також гарантування прозорості та підзвітності у використанні фінансових ресурсів» [7, с. 135].

Міжнародна допомога також спрямовується на відновлення критичної інфраструктури, підтримку енергетичного сектору та реалізацію проєктів цифрової трансформації фінансової системи. «У період з початку повномасштабної війни міжнародні партнери спрямували до України значні обсяги бюджетної підтримки, що дозволило в повному обсязі забезпечити видатки соціально-гуманітарного напрямку» [20, с. 99]. Однак таке співробітництво не позбавлене ризиків. Зростання зовнішнього боргу, залежність від зовнішнього фінансування та необхідність виконання умов меморандумів з МВФ створюють додаткові виклики для суверенітету у фінансовій сфері.

«Межі впливу МФО на вітчизняні процеси державного будівництва мають відповідати національним інтересам та визначатися законодавством України і обсягом взятих на себе нашою державою міжнародних зобов'язань» [24, с. 55]. Науковці підкреслюють, що ефективне міжнародно-правове співробітництво вимагає чіткого балансу між отриманням допомоги та збереженням національних інтересів. «Фінансова безпека України в умовах війни залежить не лише від внутрішніх механізмів, але й від ефективності міжнародного партнерства, яке

дозволяє мобілізувати ресурси для протидії агресії та закладання фундаменту для післявоєнного відновлення» [7, с. 132].

Отже, міжнародно-правове співробітництво є невід'ємною складовою забезпечення фінансової безпеки держави. Воно поєднує короткострокові механізми стабілізації з довгостроковими інструментами інтеграції та реформ, значно посилюючи внутрішні інституційні можливості України в умовах воєнного стану.

Висновки до розділу 3

Підсумовуючи результати третього розділу, можна стверджувати, що інституційно-правові механізми забезпечення фінансової безпеки держави в умовах воєнного стану утворюють складну, багаторівневу систему, яка поєднує діяльність органів державної влади, механізми фінансового контролю та міжнародно-правове співробітництво.

Роль органів державної влади залишається визначальною. Вони формують стратегію, здійснюють оперативне управління та забезпечують координацію всіх суб'єктів. «Концептуальні суб'єкти фінансової безпеки держави (Президент України, Верховна Рада України, Рада національної безпеки та оборони України) формують доктрину фінансової безпеки, формують засади державної політики у сфері фінансової безпеки, приймають акти, які мають особливу юридичну силу» [4, с. 3]. «Розпорядчі суб'єкти фінансової безпеки держави (Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, Служба Безпеки України, Національний банк України) беруть участь у формуванні державної фінансової стратегії та відповідають за її практичну реалізацію» [4, с. 4].

Фінансовий контроль та аудит у воєнних умовах трансформувалися в потужний превентивний інструмент. «Державний фінансовий контроль в умовах воєнного стану в Україні – це система заходів, спрямованих на забезпечення

ефективного, цільового та законного використання державних фінансових ресурсів» [22, с. 148]. Особливості, запроваджені постановою Кабінету Міністрів України № 561, дозволяють адаптувати контроль до реалій війни без втрати його ефективності [5].

Міжнародно-правове співробітництво забезпечує додаткові фінансові ресурси та сприяє реформам. «Укладення міжнародних договорів є важливим інструментом для України у воєнний час, який дає змогу їй отримувати міжнародну підтримку» [27, с. 777]. «Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями забезпечила значний внесок у стабілізацію державного бюджету» [24, с. 43].

Загалом, інституційно-правові механізми демонструють достатню адаптивність до викликів воєнного часу, хоча й потребують подальшого вдосконалення координації, цифровізації контролю та стратегічного використання міжнародної допомоги. Результати розділу підтверджують, що ефективне поєднання внутрішніх і зовнішніх інструментів є запорукою фінансової стійкості України як у воєнний період, так і в процесі післявоєнного відновлення. Дослідження в цілому доводить актуальність та перспективність обраної теми.

ВИСНОВКИ

У курсовій роботі проведено комплексне дослідження правового забезпечення фінансової безпеки держави в умовах воєнного стану. Тема є особливо актуальною для сучасної України, оскільки повномасштабна збройна агресія суттєво вплинула на фінансову систему, бюджетний процес, податкову політику та механізми державного управління. Дослідження підтвердило, що фінансова безпека виступає не лише важливою складовою національної безпеки, але й основою обороноздатності, соціальної стабільності та майбутнього відновлення країни.

1. Фінансова безпека держави визначена як комплексний стан фінансової системи, що забезпечує захист національних фінансових інтересів, стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз та створення умов для сталого соціально-економічного розвитку. Вона займає ключове місце в системі національної безпеки, виступаючи фундаментом для реалізації державних функцій в умовах війни.

2. Нормативно-правове регулювання фінансової безпеки в Україні має багаторівневий характер. Конституційні засади, Закон України «Про національну безпеку України», Закон «Про правовий режим воєнного стану», Стратегія економічної безпеки та спеціальні воєнні норми (зокрема Закон № 2120-IX) створюють достатню правову базу, яка постійно адаптується до нових викликів.

3. Система суб'єктів забезпечення фінансової безпеки є чітко структурованою. Вона включає концептуальні, розпорядчі, контролюючі та допоміжні суб'єкти, що дозволяє ефективно поєднувати стратегічне планування, оперативне управління та контроль у воєнних умовах.

4. Правовий режим воєнного стану суттєво трансформує фінансову систему держави. Він надає органам влади додаткові повноваження для мобілізації ресурсів, перерозподілу бюджетних коштів, посилення контролю за фінансовими потоками та запровадження тимчасових обмежень, необхідних для відсічі агресії.

5. Бюджетна політика в умовах воєнного стану набула яскраво вираженого антикризового та оборонного характеру. Відбулася централізація ресурсів, пріоритезація видатків на оборону та соціальний захист, а також трансформація міжбюджетних відносин з метою вирівнювання диспропорцій, спричинених війною.

6. Податково-правові механізми відіграють ключову роль у наповненні бюджетів. Запровадження пільг, спрощення адміністрування, посилення боротьби з ухиленням від сплати податків та адаптація Податкового кодексу дозволили підтримувати фінансову стійкість держави попри значні економічні втрати.

7. Органи державної влади є основними інституційними суб'єктами забезпечення фінансової безпеки. Їх роль особливо посилилася в умовах воєнного стану завдяки чіткій координації дій, оперативному прийняттю рішень та ефективній взаємодії між гілками влади.

8. Фінансовий контроль та аудит у воєнний період трансформувалися в потужний превентивний механізм. Запроваджені особливості здійснення контролю (постанова КМУ № 561) дозволяють поєднувати гнучкість із високими вимогами до цільового використання державних коштів і міжнародної допомоги.

9. Міжнародно-правове співробітництво стало одним із найважливіших інструментів фінансової безпеки України. Макрофінансова підтримка від ЄС, США, МВФ, Світового банку та інших партнерів забезпечила стабільність бюджету, дала можливість виконувати соціальні зобов'язання та створила умови для післявоєнного відновлення.

10. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що правове забезпечення фінансової безпеки держави в умовах воєнного стану є достатньо адаптивним і динамічним. Водночас воно потребує подальшого вдосконалення, зокрема у напрямку систематизації воєнного законодавства, посилення цифровізації фінансового контролю, зменшення залежності від зовнішнього фінансування та підготовки до післявоєнного переходу.

11. Перспективи розвитку фінансової безпеки України пов'язані з європейською інтеграцією, проведенням глибоких структурних реформ, зміцненням власної ресурсної бази та створенням ефективної системи післявоєнного відновлення. Успішна реалізація цих завдань дозволить не лише подолати наслідки війни, але й вивести країну на новий рівень економічної стійкості.

Отримані результати підтверджують, що фінансова безпека є запорукою суверенітету та незалежності України. Ефективне правове забезпечення цієї сфери в умовах воєнного стану демонструє стійкість української державності та відкриває широкі перспективи для майбутнього розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аністратенко Ю. І. Особливості стадій бюджетного процесу в умовах воєнного стану // Право і суспільство. – 2023. – № 5. – С. 1–6. URL: https://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2023/5_2023/53.pdf (дата звернення: 01.03.2026).
2. Бюджетний кодекс України : Кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI // Офіційний вісник України. – 2010. – № 59. – Ст. 1985. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 01.03.2026).
3. Будник Л., Ронська О., Лісецька Л. Фінансова безпека держави в умовах воєнного стану // Галицький економічний вісник. – 2022. – № 4(77). – С. 138–147. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/77/1100.pdf> (дата звернення: 01.03.2026).
4. Глух М. В., Саввопуло К. В. Суб'єкти фінансової безпеки держави та їх види // Аналітично-порівняльне правознавство. – 2025. – № 2. – С. 1–7. URL: <https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/338579> (дата звернення: 01.03.2026).
5. Деякі питання здійснення державного фінансового контролю в умовах воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 07.05.2022 № 561 // Офіційний вісник України. – 2022. – № 39. – Ст. 1423. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/561-2022-п> (дата звернення: 01.03.2026).
6. Дмитренко Е. С. Актуальні питання правового регулювання фінансових відносин під час дії воєнного стану в Україні // Науковий вісник Львівського політехнічного університету. – 2023. – № 1. – С. 1–10. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2023/jun/30636/36.pdf> (дата звернення: 01.03.2026).
7. Доцяк І. Фінансова безпека України в умовах війни // Політологія. – 2025. – № 1. – С. 120–135. URL: <https://journals.pnu.if.ua/index.php/politology/article/download/232/227> (дата звернення: 01.03.2026).

8. Киричук С. М. Фінансова безпека України в умовах воєнного стану : кваліфікаційна робота. – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2023. – 60 с. URL: <https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/11/Kyrychuk-S.pdf> (дата звернення: 01.03.2026).

9. Комарницька І. І. Нормативно-правове регулювання фінансової безпеки України в умовах воєнного стану // Аналітично-порівняльне правознавство. – 2025. – № 1. – С. 1–8. URL: <https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/346455> (дата звернення: 01.03.2026).

10. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 01.03.2026).

11. Кравцов Д. В. Особливості здійснення фінансового контролю в умовах воєнного стану // Правовий вісник Національного університету «Одеська юридична академія». – 2025. – Вип. 3(62). – С. 1–5. URL: https://pjbv.nuoua.od.ua/v3_2025/10.pdf (дата звернення: 01.03.2026).

12. Лісовий А. Економічна безпека України в умовах воєнного стану // Економіка та суспільство. – 2026. – № 1. – С. 1–12. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/7558/7527> (дата звернення: 01.03.2026).

13. Матвійчук В. І. Формування фінансової безпеки суб'єкта господарювання в умовах воєнного стану // Журнал європейської економіки. – 2024. – № 1. – С. 1–12. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/14868/14767> (дата звернення: 01.03.2026).

14. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // Офіційний вісник України. – 2011. – № 13. – Ст. 112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 01.03.2026).

15. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 // Офіційний вісник України. – 2022. – № 17. – Ст. 512. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022> (дата звернення: 01.03.2026).

16. Про затвердження Стратегії розвитку фінансового сектору України : розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.07.2023 № 645-р // Офіційний вісник України. – 2023. – № 62. – Ст. 2145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/645-2023-p> (дата звернення: 01.03.2026).

17. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII // Офіційний вісник України. – 2018. – № 55. – Ст. 1905. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 01.03.2026).

18. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII // Офіційний вісник України. – 2015. – № 45. – Ст. 1234. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19> (дата звернення: 01.03.2026).

19. Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року : рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11.08.2021 № 347/2021, затв. Указом Президента України від 11.08.2021 № 347/2021 // Офіційний вісник України. – 2021. – № 62. – Ст. 2380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021> (дата звернення: 01.03.2026).

20. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей діяльності фінансового сектору у зв'язку із введенням воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 № 2120-IX // Офіційний вісник України. – 2022. – № 24. – Ст. 789. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20> (дата звернення: 01.03.2026).

21. Рекуненко О. Нормативно-правове забезпечення фінансової безпеки в Україні // Правовий часопис Донбасу. – 2025. – № 1. – С. 1–10. URL: <https://ljd.dnuvs.ukr.education/index.php/ljd/article/view/313> (дата звернення: 01.03.2026).

22. Русіна Ю. О. Державний фінансовий контроль в умовах воєнного стану // Економіка та наука. – 2025. – № 2. – С. 148–160. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2025/02/2.25._topic_Yuliia-O.-Rusina-148-160.pdf (дата звернення: 01.03.2026).

23. Сакалюк Д. В. Безпека фінансового ринку держави як чинник економічної стійкості держави // Вісник Юридичного факультету Ужгородського національного університету. – 2025. – № 1. – С. 1–6. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/01/11-3.pdf> (дата звернення: 01.03.2026).

24. Саввопуло К. В. Особливості правового забезпечення фінансової безпеки України в умовах воєнного стану // Вісник Юридичного факультету Ужгородського національного університету. – 2025. – № 3. – С. 1–8. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/07/15-3.pdf> (дата звернення: 01.03.2026).

25. Ситник Н. С., Гукалюк А. В., Стасишин А. В., Слобода Л. Я. Фінансова безпека держави : навчальний посібник. – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2024. – 680 с.

26. Скрипник Г. О., Черненко В. В. Державний фінансовий контроль України в умовах воєнного стану // Економіка та суспільство. – 2024. – № 70. – С. 139–148.

27. Тимошенко О. А. Міжнародні договори за участю України в умовах воєнного стану: політико-правовий вимір // Аналітично-порівняльне правознавство. – 2024. – № 8. – С. 777–785.

28. Фінансова безпека України: сучасний стан правового регулювання та перспективи розвитку : матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ірпінь, 26.10.2023) / за ред. В. Т. Білоуса, М. М. Глух, О. Мельник. – Ірпінь : Державний податковий університет, 2023. – 312 с.